

УДК 159.9.072:351.74

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2025.3.19>**Алла ШИЛІНА**

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології Навчально-наукового інституту №5,
Харківський національний університет внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-7377-0776

ГОТОВНІСТЬ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МАРКЕР АНТИКРИХКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Дослідження антикрихкості серед працівників поліції набуває особливої актуальності у сучасній психологічній науці, враховуючи специфіку їхньої професійної діяльності, що відбувається в умовах невизначеності, високих ризиків та постійного стресового навантаження. Основною метою дослідження було з'ясувати особливості проявів антикрихкості у поліцейських через аналіз рівня їхньої психологічної готовності до інноваційної діяльності, здатності до прогнозування та особливостей прийняття рішень. Завдання дослідження передбачали: 1) теоретично обґрунтувати доцільність розгляду психологічної готовності до інноваційної діяльності як критерію поділу поліцейських на групи з різним потенціалом антикрихкості; 2) здійснити емпіричний аналіз взаємозв'язків між складовими прогнозування, факторами та особистісними чинниками прийняття рішень у групах поліцейських з різним рівнем готовності до інноваційної діяльності. Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні психологічної готовності до інновацій як ключового маркера антикрихкості, що відображає здатність працівників поліції не лише протистояти стресу, а й знаходити в ньому ресурс для професійного зростання. Вибірку склали 97 поліцейських, розподілених на групи з високим ($n=30$) та низьким ($n=29$) рівнем готовності до інноваційної діяльності; респонденти із середнім рівнем ($n=38$) були виключені з подальшого аналізу. Для збору емпіричних даних застосовувалися комплекс психодіагностичних інструментів. Результати дослідження показали, що поліцейські з високим рівнем готовності до інноваційної діяльності відзначаються більшою гнучкістю мислення, аналітичністю та схильністю до конструктивного ризику, що узгоджується з концепцією антикрихкості. Натомість у групі з низьким рівнем готовності переважають уникнення, прокрастинація та низька раціональність, що відображає обмежені можливості до перетворення невизначеності на ресурс розвитку. Отримані результати підкреслюють значення готовності до інновацій як інтегративного показника антикрихкості та вказують на потребу у впровадженні програм, спрямованих на розвиток гнучкості, прогнозування та адаптивності у професійному середовищі поліції.

Ключові слова: антикрихкість, працівники поліції, готовність до інноваційної діяльності, прогнозування, прийняття рішень, гнучкість, адаптивність, уникнення, прокрастинація, конструктивний ризик.

Alla Shylyna. READINESS FOR INNOVATION AS A MARKER OF ANTIFRAGILITY IN POLICE OFFICERS

The study of antifragility among police officers is gaining particular relevance in modern psychological science, given the specifics of their professional activities, which take place under conditions of uncertainty, high risk, and constant stress. The main purpose of the research was to identify the features of antifragility in police officers through the analysis of their psychological readiness for innovative activity, forecasting ability, and decision-making patterns. The research objectives included: (1) theoretically substantiating the feasibility of considering psychological readiness for innovative activity as a criterion for dividing police officers into groups with different antifragility potential; (2) conducting an empirical analysis of the interrelationships between the components of forecasting, factors, and personal determinants of decision-making in groups of police officers with different levels of readiness for innovative activity. The scientific novelty of the study lies in substantiating psychological readiness for innovation as a key marker of antifragility, which reflects the ability of police officers not only to withstand stress but also to find resources for professional growth within it.

The sample consisted of 97 police officers, divided into groups with high ($n = 30$) and low ($n = 29$) levels of readiness for innovative activity; respondents with an average level ($n = 38$) were excluded from further analysis. A set of psychodiagnostic instruments was used to collect empirical data. The results showed that police officers with a high level of readiness for innovative activity demonstrated greater cognitive flexibility, analytical thinking, and a tendency toward constructive risk-taking, which is consistent with the concept of antifragility. In contrast, the group with a low level of readiness was characterized by avoidance, procrastination, and low rationality, reflecting limited opportunities to transform uncertainty into a resource for development. These findings emphasize the significance of readiness for innovation as an integrative indicator of antifragility and point to the need for implementing programs aimed at developing flexibility, forecasting ability, and adaptability within the professional environment of the police.

Key words: antifragility, police officers, readiness for innovative activity, forecasting, decision-making, flexibility, adaptability, avoidance, procrastination, constructive risk.

Постановка проблеми. Професійна діяльність поліцейських відбувається в умовах високої динаміки, невизначеності та постійних ризиків, що потребує від них не лише стійкості, а й здатності перетворювати кризові ситуації на ресурс розвитку. Традиційний

акцент психологічних досліджень робився на збереженні функціональності під тиском стресу, однак сучасні виклики вимагають вивчення якостей, які забезпечують зростання через труднощі. Таку перспективу відкриває концепція антикрихкості (Н. Талеб),

що поступово інтегрується в психологію. Для поліцейських ця проблематика набуває особливого значення, адже їхня робота пов'язана з оперативним реагуванням і прийняттям рішень у ситуаціях невизначеності. У цьому контексті перспективним маркером антикрихкого потенціалу виступає психологічна готовність до інноваційної діяльності, яка поєднує гнучкість, здатність до прогнозування та відкритість новим рішенням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній психології антикрихкість окреслюють як здатність системи чи особистості не лише витримувати дію невизначеності та стресорів, а й посилювати функціонування під їхнім впливом (Н. Талеб) [8]. Для поліцейського середовища, де професійні рішення ухвалюються в умовах ризику та браку інформації, цей підхід задає продуктивну рамку аналізу. Українські дослідження послідовно підкреслюють роль психологічної ресурсності, саморегуляції та організаційної підтримки у збереженні ефективності правоохоронців у стресогенних умовах [6; 14]. В умовах воєнного стану акцент зміщується до специфіки рішень під тиском часу, сенсорної перевантаженості та загроз, що відбивається на когнітивному балансі між інтуїтивними та аналітичними стратегіями (А. Шиліна, Я. Гончарова) [10]. Додатковим ризик-фактором постає професійне вигорання керівників поліції [11], а теоретичною опорою – взаємодія професійних вимог і контролю (П. Броу, А. Бігс) [12]. Окремий напрям формують роботи про готовність до інновацій як інтегративний показник орієнтації на новизну, гнучкість і прорахований ризик. Показано її зв'язок із суб'єктивністю та професійним самоздійсненням поліцейських (Я. Пономаренко) [6] і з індивідуально-стильовою саморегуляцією (О. Волуйко) [2]. Прогностична компетентність правоохоронців, критична для дій у невизначених ситуаціях, розглядається як змістовний компонент інноваційної готовності [7]. Дослідження взаємозв'язків між факторами прийняття рішень і життєстійкістю у майбутніх правоохоронців підсилюють тезу про регулятивну природу успішного рішення в ризикованих умовах [5]. Показано також, що рівень професійного самоздійснення пов'язаний з особливостями прийняття рішень у поліцейських [13] і з копінг-стратегіями подолання стресу [14]. Гендерні відмінності у зв'язках між інноваційною готовністю та факторами рішень засвідчують додаткову складність структури цього феномену [1]. Попри наявний доробок, інтегрованих емпіричних моделей, які прямо

поєднують антикрихкість із готовністю до інновацій у поліцейських і водночас враховують компоненти прогнозування та прийняття рішень, бракує. Наявні праці або зосереджені на стресостійкості та копінг-стратегіях [6; 10; 14], або описують окремі регулятивні/особистісні зв'язки [1; 2; 5; 7; 13]. Це окреслює дослідницьку нішу, яку заповнює наша робота: ми розглядаємо готовність до інновацій як маркер антикрихкого потенціалу поліцейських і аналізуємо її зв'язки з прогнозуванням та рішеннями як механізми перетворення невизначеності на ресурс професійного зростання.

Метою є вивчення особливостей взаємозв'язку здатності до прогнозування та процесів прийняття рішень у поліцейських з різним рівнем психологічної готовності до інноваційної діяльності у контексті концепції антикрихкості. **Завдання дослідження:** 1) Теоретично обґрунтувати доцільність розгляду психологічної готовності до інноваційної діяльності як критерію поділу поліцейських на групи з різним потенціалом антикрихкості. 2) Здійснити емпіричний аналіз взаємозв'язків між складовими прогнозування, факторами та особистісними чинниками прийняття рішень у групах поліцейських з різним рівнем готовності до інноваційної діяльності.

Наукова новизна. Уперше здійснено комплексний аналіз здатності до прогнозування та особливостей прийняття рішень поліцейськими з різним рівнем психологічної готовності до інноваційної діяльності у вимірі антикрихкості. Доведено, що готовність до інновацій може виступати валідним маркером антикрихкого потенціалу, оскільки поєднує здатність до гнучкості, адаптивності та прийняття рішень в умовах невизначеності. Виявлено відмінності у кореляційних профілях: у групі з високим рівнем готовності до інноваційної діяльності домінують позитивні зв'язки між гнучкістю, аналітичністю й готовністю до ризику, тоді як у групі з низьким рівнем – посилюються асоціації з уникненням, прокрастинацією та зниженням раціональності.

Для дослідження було використано «Опитувальник психологічної готовності до інноваційної діяльності» в адаптації В. Чудакової [9]. За допомогою кластерного аналізу методом k-середніх респондентів поділено на три групи: з низьким, середнім та високим рівнем готовності. До подальшого аналізу включено лише крайні полюси – групу з високим рівнем (30 осіб) і низьким рівнем (29 осіб), тоді як 38 поліцейських із середнім рівнем було виключено. Такий поділ дав змогу чіткіше простежити специфіку антикрихкості у про-

фесійній діяльності поліцейських. Отримані результати узагальнено у шкалі (рис. 1), що демонструє диференціацію груп за рівнем готовності до інновацій. Поліцейські з низьким рівнем («крихкі») відзначаються униканням, прокрастиною та низькою стійкістю до невизначеності. Середній рівень («потенційні») поєднує окремі ресурси (наприклад, орієнтацію на перспективність) із вразливістю (схильністю до уникнення). Високий рівень («антикрихкі») характеризується гнучкістю мислення, аналітичністю, готовністю до ризику й адаптивністю, хоча можливими залишаються ризики надмірної впевненості та внутрішніх суперечностей.

Для збору емпіричних даних застосовано три методики: опитувальник «Здатність до прогнозування» в модифікації Т. Кетлер-Митницької [4], Мельбурнський опитувальник прийняття рішень та ЛФР-25 («Особистісні фактори прийняття рішень») [2], що забезпечило комплексну оцінку когнітивних, поведінкових та особистісних аспектів процесу прийняття рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вибір психологічної готовності до інновацій-

ної діяльності як критерію групування респондентів зумовлений її тісним зв'язком із концепцією антикрихкості. Інноваційна діяльність передбачає дію в умовах невизначеності, прийняття ризикованих рішень за браку інформації та пошук нових способів дії. Такий поділ поліцейських дав змогу виокремити відмінності у стратегічних підходах до прогнозування й прийняття рішень, що створює підґрунтя для подальшого аналізу, результати якого подано у таблицях 1–4.

У групі поліцейських із високим рівнем готовності до інноваційної діяльності простежуються закономірні взаємозв'язки між складовими здатності до прогнозування та факторами прийняття рішень. Найбільш показовим є негативний зв'язок між аналітичністю та понадпильністю ($r = -0,34$; $p \leq 0,05$), що свідчить: зростання глибини аналізу та здатності передбачати можливі сценарії розвитку подій знижує схильність до надмірної сенсорної напруги та гіперконтролю. Це підкреслює значення аналітичності як ресурсу, що допомагає уникати нераціонального перевантаження у процесі прийняття рішень. Крім того, виявлено негативний зв'язок між усвідом-

Рис. 1. Шкала антикрихкості за рівнем готовності до інноваційної діяльності

Таблиця 1
Кореляційні зв'язки між складовими здатності до прогнозування та факторами прийняття рішень у поліцейських з високим рівнем готовності до інноваційної діяльності (r)

Шкали	Пильність	Уникнення	Прокрастинація	Понадпильність
Аналітичність	0,18	-0,12	0,09	-0,34*
Усвідомлення	-0,04	-0,29*	-0,07	-0,15
Гнучкість	0,28*	-0,10	-0,05	-0,06
Перспективність	-0,02	0,11	0,15	0,27*
Доведеність	0,07	0,46*	0,08	0,14

Примітка: * – рівень значущості $p \leq 0,05$.

Таблиця 2

Кореляційні зв'язки між складовими здатності до прогнозування та факторами прийняття рішень у поліцейських з низьким рівнем готовності до інноваційної діяльності (r)

Шкали	Пильність	Уникнення	Прокрастинація	Понадпильність
Аналітичність	-0,12	-0,21	-0,10	-0,27
Усвідомлення	0,25	-0,28	-0,36*	-0,38*
Гнучкість	0,06	0,30*	-0,05	0,19
Перспективність	0,20	0,29*	0,16	0,12
Доведеність	0,08	0,02	-0,18	0,14

Примітка: * – рівень значущості $p \leq 0,05$.

ленням і уникненням ($r = -0,29$; $p \leq 0,05$), що вказує: здатність усвідомлювати власні дії та їхні наслідки зменшує ймовірність ухилення від прийняття рішень у ситуаціях невизначеності. Позитивний зв'язок гнучкості з пильністю ($r = 0,28$; $p \leq 0,05$) демонструє, що адаптивність посилює уважність до деталей, необхідних для ефективного прогнозування. Інші зв'язки, зокрема між перспективністю та понадпильністю чи між доведеністю та уникненням, виявилися менш однозначними й відображають суперечливу конфігурацію взаємин когнітивних та поведінкових характеристик. Це дозволяє припустити, що навіть у групі з високою готовністю до інноваційної діяльності поєднуються як ресурси антикрихкості, так і потенційні зони вразливості.

У групі поліцейських із низьким рівнем готовності до інноваційної діяльності кореляційні зв'язки відображають обмеженість когнітивно-прогностичних ресурсів і схильність до менш конструктивних стратегій прийняття рішень. Найбільш виразним є негативний зв'язок між усвідомленням і прокрастинацією ($r = -0,39$; $p \leq 0,05$) та понадпильністю ($r = -0,40$; $p \leq 0,05$), що свідчить: брак рефлексії та усвідомленості посилює як відкладання рішень, так і гіперконтроль з надмірною сенсорною напругою. Це суттєво знижує ефективність регуляції поведінки в умовах

невизначеності. Парадоксальними виявилися позитивні зв'язки гнучкості з уникненням ($r = 0,31$; $p \leq 0,05$) та перспективності з уникненням ($r = 0,27$; $p \leq 0,05$). Вони демонструють, що навіть потенційно ресурсні якості – здатність адаптуватися й орієнтація на майбутнє – у частини респондентів поєднуються з ухиленням від активних дій у теперішньому.

Отже, для цієї групи характерним є поєднання низької усвідомленості з прокрастинацією та гіперпильністю, що відображає вразливість до деструктивних форм реагування на невизначеність і обмежує потенціал антикрихкого зростання. Вони тяжіють до реактивного стилю прийняття рішень, що потребує цілеспрямованої психологічної підтримки, спрямованої на розвиток ефективніших стратегій прогнозування та поведінкової регуляції.

Аналіз результатів за Мельбурнським опитувальником виявив як ресурсні, так і деструктивні тенденції у стратегіях реагування поліцейських з різним рівнем готовності до інноваційної діяльності. Ці стратегії відображають переважно поведінковий і ситуативний рівень ухвалення рішень, тому для повнішого розуміння механізмів дії в умовах невизначеності та ризику слід враховувати й особистісні детермінанти. Саме тому наступним

Таблиця 3

Кореляційні зв'язки між складовими здатності до прогнозування та особистісними факторами прийняття рішень у поліцейських із високим рівнем готовності до інноваційної діяльності (r)

Шкали	Готовність до ризику	Рациональність
Аналітичність	-0,46*	-0,18
Усвідомлення	0,05	-0,07
Гнучкість	0,34*	0,16
Перспективність	-0,09	-0,15
Доведеність	-0,29*	-0,04

Примітка: * – рівень значущості $p \leq 0,05$.

Таблиця 4

Кореляційні зв'язки між складовими здатності до прогнозування та особистісними факторами прийняття рішень у поліцейських із низьким рівнем готовності до інноваційної діяльності (r)

Шкали	Готовність до ризику	Рациональність
Аналітичність	0,11	-0,39*
Усвідомлення	0,35*	0,04
Гнучкість	-0,12	0,07
Перспективність	0,05	0,15
Доведеність	-0,08	-0,10

Примітка: * – рівень значущості $p \leq 0,05$.

етапом дослідження було застосування опитувальника ЛФР-25, спрямованого на вивчення індивідуально-психологічних чинників прийняття рішень. Інструмент дозволяє оцінити готовність до ризику та рівень раціональності як ключові детермінанти балансу між інтуїтивними й аналітичними стратегіями, що виступають маркерами антикрихкості у професійній діяльності поліцейських.

У групі поліцейських із високим рівнем готовності до інноваційної діяльності простежується низка закономірностей, що підкреслюють їхній потенціал до антикрихкого зростання. Аналітичність має негативний зв'язок із готовністю до ризику ($r = -0,51$; $p \leq 0,05$), що свідчить про раціонально виважений підхід до ухвалення рішень: зростання глибини аналітичного мислення знижує схильність до імпульсивних дій. Водночас гнучкість позитивно корелює з готовністю до ризику ($r = 0,36$; $p \leq 0,05$), що відображає конструктивну модель поведінки: здатність адаптуватися до змін сприяє прийняттю ризикованих, але потенційно продуктивних рішень. Крім того, доведеність, тобто здатність обґрунтовувати й відстоювати власні прогнози, негативно пов'язана з готовністю до ризику ($r = -0,32$; $p \leq 0,05$), що підтверджує тенденцію уникати необґрунтованих або хаотичних дій, орієнтуючись на логіку та доказовість. У цілому профіль цієї групи можна описати як збалансований: інноваційність і гнучкість поєднуються з критичністю та здатністю контролювати ризики, що безпосередньо відповідає концепції антикрихкості.

У групі поліцейських із низьким рівнем готовності до інноваційної діяльності простежується принципово інша структура взаємозв'язків. Аналітичність має негативну кореляцію з раціональністю ($r = -0,41$; $p \leq 0,05$), що відображає суперечність між прагненням до аналізу та здатністю ухвалювати послідовні й логічні рішення. Інакше кажучи, навіть схильність до обробки інформації не

трансформується у стратегії, які забезпечують цілісність поведінки. Натомість усвідомлення позитивно корелює з готовністю до ризику ($r = 0,37$; $p \leq 0,05$), що може свідчити про схильність компенсувати брак системності підвищеною готовністю до експериментальних, але не завжди прорахованих дій. Інші змінні (гнучкість, перспективність, доведеність) не виявили значущих асоціацій, що додатково підкреслює фрагментарність когнітивно-регулятивного профілю. Загалом така конфігурація демонструє переважання реактивних і суперечливих стратегій прийняття рішень, які обмежують можливості для перетворення невизначеності на ресурс розвитку та знижують потенціал антикрихкості.

Висновки. Отримані результати підтвердили, що готовність поліцейських до інноваційної діяльності виступає важливим чинником, який дозволяє диференціювати їхні стратегії прогнозування та прийняття рішень у контексті концепції антикрихкості. Високий рівень готовності асоціюється з більш структурованими, адаптивними та збалансованими взаємозв'язками між аналітичністю, гнучкістю й перспективністю, що відображає здатність трансформувати невизначеність у ресурс особистісного та професійного зростання. Натомість низький рівень готовності пов'язаний із суперечливими й нестабільними зв'язками між складовими прогнозування та факторами прийняття рішень. Це вказує на підвищену вразливість до стресових умов і зниження потенціалу до антикрихкого зростання, що створює ризики дезадаптивних стратегій у професійній діяльності.

Таким чином, готовність до інноваційної діяльності можна розглядати як інтегральний показник антикрихкості, який визначає не лише здатність поліцейських підтримувати функціональність в умовах кризових впливів, але й потенціал до розвитку завдяки невизначеності.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі комплексних характеристик антикрихкості, зокрема життєстійкості, адаптивності, саморегуляції та стресостійкості. Доцільними є також порівняльні дослідження різних категорій

сектору безпеки й оборони, а практична значущість зумовлює необхідність розробки програм формування антикрихких стратегій, спрямованих на розвиток здатності ефективно діяти в умовах високої невизначеності.

Література:

1. Алексеев Н. В. Взаємозв'язки психологічної готовності до інноваційної діяльності з факторами прийняття рішень поліцейськими: гендерний аспект дослідження. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2021. Том 32 (71), № 2. С. 183–187.
2. Волуйко О. М. Психологічна готовність до інноваційної діяльності та індивідуально-стильова саморегуляція поліцейських. *Право і безпека*. 2018. № 3. С. 51–56.
3. Євдокімова О. О., Кобилко Н. А. Психодіагностичні матеріали. В допомогу психологу поліції. Частина 1. Харків, 2023. 112 с.
4. Кетлер-Митницька Т. С. Інтернальність як чинник готовності майбутніх психологів до особисто-професійного саморозвитку: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2020. 421 с.
5. Клименко І. В. Взаємозв'язки факторів прийняття рішень та життєстійкості у курсантів-майбутніх правоохоронців. *Актуальні проблеми психології*. 2017. Вип.13. С. 57–66.
6. Пономаренко Я. С. Професійне самоздійснення поліцейських в контексті їх готовності до інноваційної діяльності та толерантності до невизначеності. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2022. №13. С.123–129.
7. Сокурєнко В., Швець Д., Уваров В. Прогностична компетентність правоохоронців у контексті їхньої готовності до інноваційної діяльності. *Наука і освіта*. 2018. №3. С. 85–91.
8. Талєб Н. Н. Антикрихкість. Про (не)вразливе у реальному житті. Наш Формат. 2021. 392 с.
9. Чудакова В. П. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності: дис.канд. психол. наук: 19.00.10. Київ, 2016. 474 с.
10. Шиліна А. А., Гончарова Я. І. Специфіка прийняття рішень поліцейськими в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи (спецвипуск)*. 2024. №5(47). С. 1735–1743.
11. Bloshchynskyi I., Okhrimenko I., Rivchachenko O., Okhrimenko S., Hresa N., Shylyna A., Aleksandrov Y., Prontenko K.. Peculiarities of Professional Burnout of Police Organization Managers with Different Experiences of their Service Activities. *Remittances Review* 2023. Vol.8, №2. P. 62–78.
12. Brough P., Biggs A. Job demands x job control interaction effects: Do occupation-specific job demands increase their occurrence? *Stress & Health*. 2015. №31(2). P. 138–149.
13. Ponomarenko Y., Okhrimenko I., Klymenko I., Shvets D., Yevdokimova O., Okhrimenko S. Peculiarities of Decision Making by Police Officers with Different Levels of Professional Self-Fulfilment. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. № 13(2). P. 328–346.
14. Yevdokimova O., Okhrimenko I. Coping Strategies for Overcoming Stress in Atypical Situations. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2020. №11(2Sup1). P. 56–63.

Дата надходження статті: 26.09.2025

Дата прийняття статті: 20.10.2025

Опубліковано: 28.11.2025